

HEYKELTIRAŞLIK: DÜNYANIN EN ESKİ SANATLARINDAN BİRİ

Bilinen en eski heykel, 2008'de Almanya'nın Ulm kenti yakınındaki Hohle Fels mağarasında bulundu. Yaklaşık 38 bin yıl önce yapılan ve Hohle Fels Venüsü denilen 6 santimetre boyundaki heykelin üst kısmında bir delik olduğu için muska olarak kullanıldığına inanılıyor. Tübingen Üniversitesi'nden Profesör N. J. Conard tarafından bulunan heykel hakkındaki bilimsel makale, 2009'da Nature'da yayımlandı. Çekoslovakya'da 1925'te bulunan ve 27 bin yıl önce yapılan Dolni Vestonice Venüsü 11 santimetre boyundadır. Avusturya'da 1908'de bulunan Willendorf Venüsü, 25 bin yıl önce olitik kireç taşından yapılmış olup yüksekliği 11,1 santimetredir. Bu tür küçük kadın heykelcikleri, çok sayıda ülkenin müzelerinde yer alır ve ana tanrıça veya bereket tanrıçası olarak da anılırlar. En eski büyük kil heykel; Fransa'nın Tuc d'Audoubert mağarasında 15 bin yıl önce yapılmış olan 60 santimetrelik bizon figürleridir. Urfa'da Balıklı Göl civarında 1993'te bulunan Urfa Adamı adlı erkek heykeli; 11 bin yıl önce kireçtaşından yapılmıştır ve 180 santimetre boyundadır. İnsan boyutundaki dünyanın en eski heykelidir ve Göbekli Tepe ile aynı dönemdedir. Ürdün'ün Ain Ghazal bölgesinde 1983'te, 9 bin yıl önce saman balyalarına sönmüş kireç sıvanarak yapılmış ve boyları 100 santimetre civarında olan insan heykelleri bulundu. Mezopotamya'da 4 bin yıl önce Lagash kralı olan Gudea'nın özenle yapılmış 26 heykeli farklı tarihlerde bulundu. Dünya müzelerinde sergilenen Gudea heykelleri; kireç taşı, kaymak taşı veya sabun taşından yapılmıştır. Mısır'da taştan oyulmuş anıtsal heykeller, 4 bin yıl önceye uzanır.

Urfalı Adam: İnsan boyutundaki en eski heykel (M.Ö. 9.000)

Antik Yunan ve Roma

Mükemmel görüntüye sahip insan heykelleri, M.Ö. 500'lerden itibaren Yunanistan'da mermer veya bronzdan yapılmaya başlandı. M.Ö. 475'te yapılan Delfi'li Savaş Arabası Sürücüsü adlı bronz heykel, erken klasik dönemin en etkileyici eserlerindendir. Yunan heykeltıraşları, eserlerinde ideal insan ölçülerini kullanırdı. Dünyanın 7 harikasından biri olan ve M.Ö. 435'te yapılan Olimpia'daki Zeus heykelinin boyu 12,4 metreydi ancak M.S. 480'lerde parçalanıp yok oldu. M.Ö. 20'de yapılan Turuvalı Rahip Laocoön ve oğullarını temsil eden heykel, Helenistik Dönemin en tanınmış heykelidir. Nike of Samothrace (Semandirek Zafer Tanrıçası) adlı etkileyici heykel M.Ö. 200'lerde Samothrace Adası'nda yapıldı. Roma Dönemi'nde, Augustus of Prima Porta heykeli gibi çok sayıda güzel heykel yapıldı. En mükemmel heykeller Rönesans

yıllarının eserleridir. Michelangelo'nun Pieta'sı ile Hz. Musa ve Hz. Davut'un heykelleri en estetik eserler arasında sayılmaktadır. Halkımız; Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde heykel sanatıyla tanışmamıştı. Fatih; kendi portresini Bellini'ye, üzerinde kabartma profili olan madalyonları da heykeltıraş Ballano'ya yaptırdı. Abdülaziz'in mermer büstünü ve bronz heykelini C. Füller yaptı. Heykeltıraşlık eğitimi; 1882'de kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi'nde başlatıldı. Oskan Efendi ülkemizin tek heykel hocasıydı. Ardından; İhsan Özsoy, İsa Behzat, Mehmet M. Tomruk ve Nijad Sirel gibi değerli hocalar çağdaş heykeltıraşlık eğitimi verdi. Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren üniversitelerimizde çok değerli heykeltıraşlar yetişti.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü